

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

15. An liceat vtrique sponso à sponsalibus refulire, quando vterque fornicationem commisi post sponsalia? Ex part. 3. tr. 4. res. 283. alias 284. p. 338.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

quæ matrimonio superuenit, dissoluit ipsum quoad torum; ita ut omnino dirimat sponsalia: ergo sicut fornicatio ex parte vtriusque coniugis compensatur, ita ut neutri liceat separatio tori: ita & fornicatio ex parte vtriusque sponsi. Quod amplius firmatur iuxta sententiam Sanchez, & omnium Doctorum, tenentiam fornicationem solius sponsi sufficere, ut sponsa possit sponsalia dissolvere: ergo vtrique sponsus æqualis est quoad hunc effectum dissolutionis sponsalium: ergo optime poterit dari iusta delicti compensatio vtroque fornicante, ut nemini liceat sponsalia dissolvere, sicut datur ex parte vtriusque coniugis adulterantis compensatio delicti adulterij.

5. Notandum tamen est hic, Primò ad ornatum huius materiæ, quòd, cum sponsalia valida sunt, tunc si post cognitam causam sufficientem ad dissoluenda sponsalia quis cognoscat carnaliter sponsam, amittit ius dissoluendi sponsalia. Patet, quia si vir matrimonio copulatus cum vxore, post cognitum eius adulterium eam cognoscat, ut patet ex lege si vxor. 13. in fine, ff. de leg. Iulian de adulteris. Ergo similiter sponsus per talem copulam amittit ius dissoluendi sponsalia, & hoc etiam si habeat voluntatem non remittendi ius suum; quia hæc remissio non fit ab homine, sed à iure; si autem sponsalia ipso iure erant nulla, per copulam valida fiunt, si contingat ipsa copula cum scientia illius defectus, qui fuit in sponsalibus; & cum consensu permanendi in prioribus sponsalibus, cognoscendo esse irrita. Patet, quia iste consensus sufficiens est ad sponsalia de nouo celebranda; cur ergo ea non celebrabit? Quod si ignorat ius resiliendi, & cum ea ignorantia cognoscat sponsam; non censetur sponsalia ratificare; quia ex leg. si per errorem: nihil est magis contrarium consensui; quam error. Ita Ochagavia, tr. de Sacram. matrim. quest. 23. n. 33. & alij. Vnde ego his diebus consului, non potuisse quendam à sponsalibus resiliere; quia post fornicationem sponsæ, illam carnaliter cognouerat.

6. Notandum est tamen hic cum amicissimo, & doctissimo Patre Martino Perez ubi supra à sect. 17. num. 6. quod in foro interiori conscientie sponsus non amittit ius resiliendi, si accedat ad sponsam sine animo perseuerandi in sponsalibus. Ita sentit Hurtado, disp. 2. difficult. 16. Et ratio est, quia copula nullo iure continet explicitam, vel implicitam voluntatem renuntiandi proprio iuri; nam potest fieri sine ea voluntate, imò cum expressa voluntate opposita non renuntiandi: ergo accedens absque animo cedendi proprio iuri, poterit resiliere ab sponsalibus; & solum tenebitur recompensare damnum illatum, si alia via, quam ducendo sponsam potest damno illato satisfacere. Imò existimo, non teneri ad compensandum damnum, quando accedens protestatur sponsæ, se ad ipsam accedere cum voluntate non renuntiandi iuri resiliendi à prioribus sponsalibus; quia scienti, & volenti nulla fit iniuria. Dixi in conclusione: in Foro interiori; nam quæ dixi, vera sunt pro foro interno; pro externo verò semper iudicabitur, virum accessisse cum animo renuntiandi proprio iuri.

7. Sed an ea, quæ supradicta sunt de fornicatione carnali, locum habeant in spirituali, scilicet in hæresi; fere omnes Doctores affirmant, uti videre est apud Sanchez disp. 55. num. 3. Gutierrez cap. 31. in fine num. 5. Basilium Ponce, lib. 12. cap. 17. num. 3. Sed hoc intelligendum est, tum quando hæretici cohabitatio est innocenti periculosa: tum quando hoc delictum contingit illis in partibus, in quibus

delinquentem infamem reddit, ut in Hispania, Sicilia, aliisque Catholicis regnis.

RESOL. XV.

An liceat vtrique sponso à sponsalibus resiliere, quando vterque fornicationem commisit post sponsalia? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 283. alias 284.

§. 1. **N**eutrum posse in tali casu à sponsalibus resiliere, docet Martinus Bonacina de matr. Resol. part. 1. punct. 8. n. 6. & Paludanus in 4. sent. dist. 27. q. 2. art. 3. n. 17. Primò, quia delictum vnius compensatur cum delicto alterius. Secundo, quia quando vtrique coniugis post contractum matrimonium commisit adulterium, vir non potest facere diuortium, quamuis adulterium femine sit grauius adulterio viri. Ergo neque sponsus potest facere diuortium seu dissolvere sponsalia, quamuis sponsus maiorem subeat ignominiam per fornicationem sponsi. Hæc omnia Bonacina, probabiliter quidem.

2. Mihi verò contraria sententia magis placeat, asserens solum virum posse in eo euenire à sponsalibus resiliere. Et ita docet Coninch de Sacram. dist. 27. dub. 7. conc. 6. num. 63. Henricus lib. 11. cap. 12. num. 6. Reginald. in prax. tom. 2. lib. 31. cap. 3. 6. n. 16. Gutierrez de matr. cap. 31. n. 4. Sanchez tom. 1. lib. 1. dist. 27. num. 9. quibus nouissime addendus est Basilium Ponce de matr. lib. 12. cap. 17. num. 3. & Layman lib. 4. tr. de 10. part. 1. cap. 2. num. 12.

3. Nec argumenta Bonacinae sunt satis firma; nam ad primum respondeo, quòd non potest in tali casu dari compensatio, quia delicta sunt valde imparia, longè que ignominiosius est sponso talem dicere, quàm sponsæ tali nubere, & ex fornicatione sponsæ longe grauius damnum sponso imminet, propter incertitudinem securitatis prolis. Ad secundum argumentum, quòd vir adulter non potest ratam adulteram repudiare, respondeo, hoc simile non habere locum, quia longe difficilior est separatio voti, quam sponsalium.

RESOL. XVI.

Verum sponsus possit contrahere matrimonium, quando aliquo occulto vitio laborat, cuius si alter cognoscens, possit iuste à sponsalibus resiliere?

Ex quo infertur quædam virginem post sponsalia corruptam potuisse sponsum desitum occulto ignorans cogere matrimonium contrahere, & stare sponsalibus?

Et cursim deducitur, an adulter ex iniuria possit licite exigere debitum à coniuge illius adulterij ignorati? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 286. alias 287.

§. 1. **H**æc quæstio est satis practica, & ego virgo non erat. Ideo assero cum Basilio Ponce de matr. lib. 12. cap. 18. num. 5. & 6. Coninch de Sacram. dist. 27. dub. 12. n. 91. & seq. quòd distinguendum sunt defectus in duplici genere. Primum est eorum defectuum, qui insunt vni ex contrahentibus, sicut cum culpa, aut sine illa, qui reddunt nuptias minus appetibiles, non tamen perniciosas. Vt si mulier, quæ existimatur pulchra, quia absens est sit deformis, & existimatur honesta, non sit virga, sed corrupta, vel vi. vel sponte, quando tamen fuderet in postremum honestè viueret: si enim id non proponeret, iam nuptiæ non solum essent minus appetibiles, sed etiam perniciose.

Sup. hoc cur-
sim infra in
Ref. 231. §.
Sextus, & si
scire velis
quid e contra
in hoc casu
lege ibi §.
Sed hic obi-
ter quæro.

Sup. hoc late
infra in Re-
sol. 120.